

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Lichtenštajnské kniežatstvo

[Všeobecné informácie o krajine](#)

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

a) Základná charakteristika hospodárstva

Makroekonomické ukazovatele

	2013	2014	2015	2016	2017
HDP v bežných cenách (mld. CHF)	5,9	6,1	5,9		
Rast (%)	3,6	6,7	-0,8		
Miera inflácie (%)	-0,2	0,0	-0,8	-1,2	
Nezamestnanosť (%)	2,4	2,3	2,3	2,5	2,0

Zdroj: www.liv.li Štatistická ročenka Lichtenštajnska 2017 a 2018 obsahuje údaje o krajine iba za r. 2015, resp. niektoré údaje za r. 2016; www.tradingeconomics.com, World Bank. Štatistické údaje z dostupných zdrojov neobsahujú údaje o ekonomike LI za r. 2016 a 2017

Hlavné faktory:

- stabilná ekonomická situácia;
- nízky verejný dlh do 50 % HDP;
- nulová až záporná inflácia;
- nízka miera nezamestnanosti;
- vysoká odolnosť ekonomiky voči externým vplyvom;
- dlhodobo vysoká úroveň konkurencieschopnosti (aj napriek domácim cenám vyšším o 45% oproti cenám v EÚ, v potravinách o 65 % a v priemyselných produktoch o 20%);
- udržiavanie produktivity inováciami, vysoké investície do inovačných programov;
- vysoká podpora vede a výskumu (až 8 % z HDP).

Hospodárstvo :

Lichtenštajnsko (LI) patrí medzi krajiny s najvyšším HDP na obyvateľa na svete (v r. 2014 - 196 820 CHF). Je vysoko rozvinutým priemyselným štátom hospodársky založeným na malých a stredných podnikateľských subjektoch. Veľmi úzko je hospodársky prepojený so Švajčiarskom ako hlavným obchodným partnerom. Medzi hlavné výhody LI patrí geograficky centrálné umiestnenie v rámci Európy a prístup ku kvalifikovaným odborníkom z Rakúska, Nemecka a Švajčiarska, ktorých dokáže priťahovať nielen vysokým finančným ohodnotením, ale aj možnosťou byť súčasťou inovačných procesov.

Krajina má malý a štíhly štátny aparát, stabilný právny a spoločenský poriadok a liberálny ekonomický systém. Solídna verejná rozpočtová politika, krátke administratívne lehoty a minimalizácia byrokracie vo všeobecnosti sú podporované aj nízkym daňovým zaťažením. Stratégia smerovania hospodárstva krajiny obsahuje zámer LI udržať svoje lokálne výhody, dať existujúcim spoločnostiam dlhodobé výhody a vytvoriť nové podniky v krajine, ktoré by boli orientované mimo priemyslu a finančníctva. Potenciál do budúcnosti podľa LI vlády predstavuje predovšetkým oblasť technológií, medicínsky výskum a kongresová turistika. LI je známe vo svete svojimi výrobkami dentálnych technológií.

LI má silne diverzifikovanú ekonomiku a vysoký podiel exportne orientovaných subjektov. Malý domáci trh núti firmy orientovať sa na export a na inovácie. LI exportuje 60% svojich výrobkov do európskych krajín, 18% do Ázie a 9% na americký kontinent. Hospodársky vývoj v krajine je dlhodobo vysoko stabilný. Väčšina exportu realizuje LI cez Švajčiarsko.

Štruktúra podľa zamestnanosti: 38,4% priemysel; 59,9% služby a finančné služby, 0,8% poľnohospodárstvo a lesníctvo. Krajina je odkázaná na import pracovnej sily. Počet pracovných miest v lichtenštajnskej ekonomike je skoro rovnaký ako počet obyvateľov krajiny, preto je krajina odkázaná na pracovnú silu zo zahraničia. Tvoria ju prevažne cudzinci (z Rakúska, Nemecka a Švajčiarska) dochádzajúci denne do LI.

Nezamestnanosť v krajine je tradične na nízkej úrovni a dlhodobo sa pohybuje medzi 2 - 3%.

Priemerná mzda: 7000 CHF mesačne

Mena/výmenný kurz: CHF; výmenný kurz CHF : EUR je pohyblivý; 1 EUR = 1,17 CHF (kurz NBS z 21.5.2018)

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

Z hľadiska podielu na tvorbe HDP:

38% priemysel

27% všeobecné služby

24% finančné služby

9% poľnohospodárstvo a domácnosti

Rozdelenie podnikateľských subjektov: 85% služby, 13% priemysel, 2% poľnohospodárstvo

Priemysel:

LI má široko diverzifikované hospodárske štruktúry s vysokým podielom priemyselnej výroby. V porovnaní s ostatnými ekonomikami je v LI výraznejší podiel priemyslu a služieb. LI ekonomika zahŕňa 15 zo 16 ekonomických odvetví medzinárodnej klasifikácie, viac než väčšina iných malých európskych štátov. Podnikateľské prostredie pre svoju jednoduchosť a prístupnosť patrí k trvalým prioritám vlády. Pri limitovaných zdrojoch krajiny je to jediná cesta, ako udržať konkurencieschopnosť výrobného priemyslu LI.

Najdôležitejšie odvetvia priemyslu sú silne orientované na export (výroba strojov a strojárskych zariadení, výroba presných nástrojov, zubné náhrady a potravinárstvo). Vo všetkých týchto oblastiach sa firmy sústreďujú predovšetkým na high-tech výrobky vysokej kvality.

Export smeruje predovšetkým do Švajčiarska, USA a Nemecka.

Štruktúra priemyslu LI postavená výlučne na malých a stredných podnikateľských subjektoch, celkovo v nich pracuje cca 38 % z celkového množstva pracovnej sily.

Z celkového počtu cca 4 100 LI firiem má 3 500 z nich menej ako 10 zamestnancov, cca 500 zamestnáva 10 až 250 pracovníkov a iba 17 firiem zamestnáva viac ako 250 zamestnancov. Mnohé priemyselné podniky sú aktívne vo veľmi špecializovaných trhových segmentoch. Prostredníctvom intenzívneho výskumu a vývoja sa mnohým domácim spoločnostiam podarilo etablovať ako svetové jednotky vo svojom obore (napr. Hilcona AG, Hilti AG, OC Oerlikon Balzers, ThyssenKrupp Presta, Ivoclar Vivadent).

Finančné služby:

Finančné služby predstavujú významný hospodársky sektor lichtenštajnskej ekonomiky. Vzhľadom na vysokú intenzitu pridanej hodnoty v tomto sektore prispievajú zamestnanci finančných služieb svojou činnosťou na HDP v hodnote až 27%. Na lichtenštajnskom finančnom trhu je okrem bánk aktívnych až 549 investičných spoločností a spoločností na správu fondov a 40 poisťovní. Vzhľadom k svojej veľkosti sa finančný trh LI orientuje na „niches“ hlavne v oblasti privátneho bankovníctva. Ako výsledok reformných krokov z uplynulých rokov opätovne, i keď pomaly rastie objem spravovaných prostriedkov, ktorý dosiahol cca 120 mld. CHF.

Sektor finančných služieb, ktorý profituje z členstva LI v EEA, generuje až 27% HDP krajiny.

LI sa postupne darí odstraňovať nálepku daňového raja konštruktívnou spoluprácou a konkrétnymi záväzkami s EÚ a OECD v oblasti daňovej transparentnosti. V roku 2015 LI podpísalo s EÚ dohodu o daňovej transparentnosti, ktorá znamená automatickú výmenu daňových informácií (od 1.1.2016) s účinnosťou vykonávania zákona od roku 2017.

V r. 207 však zaradila EU LI na tzv. sivú listinu, vzhľadom na existujúce nedostatky a potrebu rešpektovať jeho záväzky pri implementácii „dobrých postupov v oblasti správy daní“ stanovené zo strany EÚ.

Poisťovne:

V LI pôsobia neziskové poisťovne pre dôchodkové poistenie alebo poistenie pre prípad nezamestnanosti ako aj množstvo súkromných poisťovní (napr. zdravotné poisťovne a penzijné fondy). Dohľad nad zdravotným a úrazovým poistením vykonáva Úrad pre verejné zdravie. Penzijné fondy podliehajú dohľadu zo strany finančného trhu.

Cestovný ruch:

Turizmus sa v LI orientuje na prázdninový, ale aj obchodný turizmus. Veľkú časť návštevníkov tvoria tzv. jednodňoví návštevníci. Najväčší počet turistov prichádza z Nemecka (29,5%) a Švajčiarska (30,6%).

Doprava:

LI cestná sieť sa skladá z približne 120 km ciest a 260 km miestnych komunikácií. Rakúske železničné dráhy tu takisto vlastní 9 km trate. Na 1000 obyvateľov pripadá 800 áut, čo je najvyššia hodnota v Európe.

Poľnohospodárstvo:

V LI je cca 120 družstiev. Priemerná úžitková plocha na družstvo je cca 30 ha. Približne 28% úrody spadá pod klasifikáciu bio.

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

CE, EBRD, EFTA, IAEA, ICCT, ICRM, IFRCs, Interpol, IOC, IPU, ITSO, ITU, ITUC, OPCW, OSCE, PCA, Schengen Convention, UN, UNCTAD, UPU, WCL, WIPO, WTO
Od roku 1995 člen EHP. LI nie je členom EÚ.

V októbri 2015 informoval Dozorný orgán EFTA, že LI úspešne implementovalo 98,8% z celkového počtu 978 smerníc EÚ týkajúceho sa jednotného trhu, čo potvrdzuje dôležitosť, ktorú pre LI predstavuje členstvo v Európskom hospodárskom priestore.

II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

a) Podnikateľská legislatíva

1. **Dane z nehnuteľností a dane z prevodu** pre fyzické osoby: Sú povinné pre všetkých občanov a pre cudzích štátnych občanov, ktorí v krajine vlastní nehnuteľný majetok. Každoročne sa mení ich výška. Výška dane z prevodu sa pohybuje od 3,24% do 17,01% a výška dane z nehnuteľností od 1,62% do 8,51%.

2. **Špeciálne dane pre právnické osoby** (spoločnosti): V LI udomácnené spoločnosti platia daň vo výške jedného promile investičného vkladu na začiatku každého roka.

3. **Daň zo zisku z pozemku:** Pripadá predajcovi, pokiaľ nie je inak dohodnuté inak s kupujúcim, jej výška je vypočítaná podľa kúpnej ceny a môže sa pohybovať od 3,24% do 34,02%.

4. **Daň z dedičstva:** uplatňuje sa, ak mala zosnulá osoba v LI trvalý pobyt, alebo ak sa dedičstvo alebo jeho časť nachádza na území krajiny. Percentuálna hodnota výšky dane závisí od príbuzenského vzťahu medzi zosnulým a dedičom.

5. **Darcovská daň:** Záleží od výšky hodnoty daru a príbuzenského vzťahu medzi darcom a obdarovaným a pohybuje sa od 0,5% do 27%.

6. **Daň zo zisku :** flat tax 12,5%, minimálne 1200 CHF/rok

7. **Daň z pridanej hodnoty:** Jednotná so Švajčiarskom - 8,0%, 3,8% a 2,5%.

7. **Kolkovné:** Daň za právne zaobchádzanie s niektorými dokumentmi.

8. **Kupónová daň:** Vzťahuje sa na kupóny vystavené na cenné papiere a má výšku 4,0%.

Založenie firmy v LI

Založenie firmy v LI a každá na vytváranie zisku orientovaná činnosť podlieha povolovacej povinnosti. Zvláštne podmienky platia pre slobodné povolania a pre banky, poisťovne a investičné firmy. Povolenia udeľuje Národohospodársky úrad - Amt für Volkswirtschaft <http://www.llv.li/#/12481/amt-fur-volkswirtschaft>

1. Princíp

V zásade sa v LI rozlišuje medzi dvomi formami podnikania: pri integrovaných, ako aj pri holdingových spoločnostiach sa jedná o podniky, ktoré majú v LI iba sídlo, avšak v tuzemsku nevykonávajú žiadnu obchodnú činnosť; pri živnostenských podnikoch platí tuzemský princíp, t.j. že podnik bude v prvom rade vykonávať tuzemskú činnosť. Hlavné rozdiely spočívajú v zdaňovaní.

Pri zakladaní integrovanej spoločnosti je potrebné kontaktovať tuzemského správcu alebo advokáta. Informácie o zakladateľských formalitách poskytuje aj katastrálny a matričný úrad. Aktívna spoločnosť musí podať žiadosť o poskytnutie živnostenského oprávnenia na Národohospodárskom úrade.

2. Postup na získanie živnostenského oprávnenia

Na Národohospodárskom úrade, resp. na internetovej stránke www.gvw.llv.li je možné získať špeciálny formulár – žiadosť o udelenie živnostenského oprávnenia. Po skompletizovaní dokumentov o žiadosti rozhoduje Národohospodársky. Pri pozitívnom rozhodnutí sa vyhotoví písomný príslub s obsahom, že živnostenské oprávnenie bude udelené po splnení určitých predpokladov. Príslub sám o sebe neopravňuje na výkon živnostenskej činnosti, na to je potrebné živnostenské oprávnenie.

Zákonnú úpravu predstavuje Živnostenský zákon, LGBl. 1970 č. 21, z ktorého je možné vybrať všetky kritéria relevantné pre oprávnenie (www.gesetze.li).

Všetky dokumenty sú dostupné v nemeckom jazyku. Cudzojazyčné diplomy, osvedčenia o schopnostiach, pracovné potvrdenia, atď. je nutné preložiť a úradne overiť.

2.1 Sídlo

Štátni príslušníci EHP nepotrebujú mať sídlo v LI, avšak zahraničné sídlo bude akceptované, len ak je na základe činnosti v živnostenskom oprávnení možné skutočne vykonávať živnosť v LI.

EHP – štátni príslušníci nových štátov EU: Od 1. mája 2004 bola EHP rozšírený o 10 členských štátov, pre ktorých platia špecifické pravidlá (s výnimkou Malty a Cypru, ktoré dosiahli kompletne zrovnoprávnenie s doterajšími štátmi EHP). Na základe prechodných opatrení týkajúcich sa prístupu na pracovný trh (v LI upravený predpismi o cudzineckej polícii), sa so štátnymi príslušníkmi z Estónska, Lotyšska, Litvy, Slovinska, SR a ČR zaobchádza tak, ako keby štátni príslušníci týchto krajín boli príslušníkmi tretieho štátu. To znamená, že osoby z týchto štátov so sídlom mimo LI môžu prevziať obchodné vedenie v inej právnickej osobe zásadne len vtedy, ak majú pracovné povolenie pre štátnych príslušníkov tretích štátov. Založenie samostatnej firmy je však pre okruh týchto štátnych príslušníkov možné až po splnení zvyšných živnostensko-právnych predpisov.

Pre švajčiarskych štátnych príslušníkov platí v podstate to isté ako pre štátnych príslušníkov EHP. S nadobudnutím platnosti druhej fázy EFTA-konvencie z 1. januára 2005 môžu švajčiarski

štátni príslušníci so sídlom vo Švajčiarsku založiť samostatnú firmu v LI. Ale prevzatie funkcie konateľa v lichtenštajnskej právnickej osobe nie je v tomto prípade možné. Švajčiarsky štátny príslušník na to potrebuje aspoň riadne sídlo v LI.

Štátni príslušníci z tretích štátov potrebujú minimálne 12-ročný nepretržitý trvalý pobyt v LI. Pri nesplnení tohto kritéria nemôže byť udelené živnostenské oprávnenie.

2.2 Prevádzka

Je potrebné preukázať že v LI sa nachádza prevádzka, ktorá vyhovuje požiadavkám živnostenskej činnosti firmy. Dôkaz o existencii prevádzky môže byť predmetom príslubu a preto nemusí reálne existovať už v okamihu podania žiadosti.

2.3 Právnické osoby

Právnické osoby môžu v analógii k fyzickým osobám žiadať živnostenské oprávnenie. Aspoň 51% kapitálu musí byť ovládaného tuzemskom (kapitál štátnych príslušníkov EWR a Švajčiarska zodpovedá tuzemsku); pri právnických osobách z krajín mimo EHP (z tretích štátov) musí mať väčšina správou poverených osôb sídlo v LI.

2.4. Korešpondenčná adresa

Pokiaľ žiadateľ alebo konateľ má svoje sídlo v zahraničí, je nutné uviesť jeho tuzemskú korešpondenčnú adresu. Korešpondenčná adresa musí byť zapísaná do Obchodného registra; môže byť adresou prevádzky alebo reprezentanta, alebo iná tuzemská adresa. Doklad o korešpondenčnej adrese môže byť predmetom príslubu a preto nemusí existovať už v čase podania žiadosti.

Zdroj: Government Building, 9490 Vaduz / Liechtenstein, Dr. Gerlinde Manz-Christ

b) Programy podpory zahraničného obchodu, technickej a finančnej pomoci, projekty regionálnej spolupráce

Hospodárska politika LI vidí svoj hlavný cieľ v zachovaní a posilnení liberálneho podnikateľského prostredia. Pre podporu podnikania nie sú vytvorené žiadne nástroje, okrem podpory podnikania v poľnohospodárstve. Objem rozpočtu vlády Lichtenštajnska je príliš malý, aby mohol zmeniť podstatne podmienky pre podnikanie. LI tiež nemá žiadnu podporu exportu.

Finančný mechanizmus EHP: LI sa spolu s ostatnými krajinami EFTA podieľalo na poskytnutí finančného príspevku vo výške 38 mil. EUR pre Slovensko. Príspevok LI predstavoval cca 1,2 % celkového príspevku krajín EHP, v prípade SK bol použitý na obnovu zámku v Holíči a na granty pre podporu študentskej mobility.

c) Verejné obstarávanie

v LI má niektoré špecifiká najmä voči Švajčiarsku. Online portál verejného obstarávania:

<http://kundmachungen.li/%C3%96ffentlicheAusschreibungen.aspx>

http://www.tendersinfo.com/global-liechtenstein-tenders.php?lien_externe_oui=Continue

d) Zmluvná základňa

V štádiu expertných rokovaní je príprava zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia.

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

a) Priame zahraničné investície:

Podľa údajov Lichtenštajnskej obchodnej a priemyselnej komory (LIHK) jej členovia majú spolu viac ako 200 pobočiek vo svete (najviac v Európe - viac ako 120) a zamestnávajú v nich takmer 35 tisíc zamestnancov.

Stav PZI (majetková účasť, reinvestovaný zisk a ostatný kapitál) pochádzajúcich z LI v SR podľa Národnej banky Slovenska (NBS) bol v roku 2016 vo výške 59 780 tis. EU. Stav slovenských investícií v LI v r. 2016 bol 51 314 tis. EUR.

V r. 2015 pribudla v SR významná investícia z LI - popredný svetový dodávateľ technológií povrchových úprav Oerlikon Balzers AG otvoril v septembri 2015 svoj závod vo Veľkej Ide.

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovočný a vývočný režim, obchodná prax (ako vo Švajčiarsku)

Vývozná aj dovozná politika LI ako člena WTO a EZVO je veľmi liberálna. LI neuplatňuje žiadne exportné dane, poplatky a clá. Kontrola, obchodné obmedzenia a vydávanie licencií sa týkajú komodít, súvisiacich s bezpečnosťou, ekológiou a s plnením medzinárodných záväzkov zo zmlúv a konvencií, ako Bazilejská konvencia o medzinárodnej doprave s nebezpečným nákladom, CITES a pod. Licencie sú požadované u zbraní, tovarov s dvojakým použitím (dual-use goods) pre výrobu konvenčných zbraní a zbraní hromadného ničenia a na komerčné exporty niektorých výrobkov obsahujúcich zlato.

Len na malú časť výrobkov v **dovoze** sú potrebné povolenia, aby sa mohli uskutočniť opatrenia k ochrane domáceho poľnohospodárstva vo forme množstevných dovočných obmedzení a opatrenia za účelom vykonania štátnej kontroly (osivá, ochrana zdravia a života ľudí), kontrola z dôvodu hospodárskeho zásobovania krajiny a pod.

- **Povoľovacie konania/licencie a ďalšie netarifné obmedzenia**

Štát si ponechal v istých oblastiach možnosť uplatnenia určitých zásahov, ako sú obmedzenia dovozu, colné kontingenty, povolenia na dovoz (tzv. generálne povolenia na dovoz sú požadované, aj keď sa dováža tovar v rámci kontingentu, nielen mimo neho) a monopolné poplatky (na alkohol).

Nepoužívajú sa dovozné kvóty a prirážky. Ku chráneným oblastiam patrí agrárny sektor (najmä ovocie, zelenina, mäso, mäsové produkty, víno, kvety, obilie, krmivá, cukor), ochrana verejného života a zdravia a bezpečnostné politické opatrenia (vojenský materiál).

K netarifným prekážkam obchodu patrí aj udeľovanie pracovných povolení, ktoré sú potrebné pri realizácii napr. stavebných prác, montážnych prác súvisiacich s dohotovením objednaných produktov a pod. Tieto v zásade dostávajú len obyvatelia EÚ a EZVO. Licencie sa udeľujú v aukčnom systéme.

- **Špecifiká dovozu v prípade dohôd o voľnom obchode, doklad o pôvode**

V súčasnosti 80-90 % všetkých dovozov spadá pod dohody o voľnom obchode, ktoré LI uzavrelo s najdôležitejšími obchodnými partnermi a zoskupeniami (s EÚ a EFTA) vrátane SR. Dovozy priemyselných výrobkov je zafazovaný nulovým clom, poľnohospodárske výrobky zníženým clom. Pre určenie colnej úľavy resp. oslobodenia od cla je potrebné do hodnoty 6 000,- ECU uviesť na účte prehlásenie o pôvode tovaru. Pri vyšších sumách je potrebné predložiť preferenčný doklad na formulári EUR1.

- **Colný systém, tarify**

Používa sa nomenklatúra harmonizovaného systému. Podľa tejto tarifnej schémy je colná tarifa EÚ a SR – základné čísla, t.j. prvých šesť čísel každého tarifného čísla je rovnakých. LI využíva hmotnostný colný systém; brutto hmotnosť podliehajúca clu pozostáva z vlastnej hmotnosti tovaru ako aj z hmotnosti balenia (brutto hmotnosť).

Nezabalený tovar alebo tovar, vyžadujúci ďalší ochranný obal podlieha tzv. *tarra príplatku* - príplatku za obal k netto hmotnosti, ktorý môže činiť 1-20 % z netto hmotnosti. Pre niektoré druhy tovaru, ktoré budú vo vnútrozemí použité na určité účely, sú určené colné zvýhodnenia. Tieto druhy sú uvedené v zozname *reverzného tovaru*, ku ktorému sú udeľované tzv. reverzné povolenia.

Zvláštne colné zóny, ako zóny voľného obchodu, prístavy voľného obchodu, v ktorých nepreclený tovar možno voľne ručne alebo priemyselne spracovávať, LI colné právo nepripúšťa.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu LI (bez obchodu do/zo Švajčiarska)

mil. CHF	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Dovoz	1 965	1 852	1 884	1 997	1 915	1 980	2 000
Vývoz	3 329	3 368	3 362	3 446	3 214	3 346	3 373
Obrat	5 294	5 220	5 246	5 443	5 129	5 326	5 373
Saldo	1 364	1 516	1 478	1 449	1 299	1 366	1 373

Zdroj: <http://www.liv.li/#/12660/aussenhandlexporte>
<http://www.liv.li/#/12487/aussenhandelimporte>

Ukazovatele zahraničného obchodu LI za posledné roky potvrdzujú jeho stabilitu. V najbližších rokoch sa neočakáva zmena.

Vo vzájomnom výmennom obchode EÚ- LI za r. 2017, vykazuje EÚ iba nízke plusové saldo - 261 mil. EUR (vývoz EÚ do LI predstavoval 1 376 mil. EUR a dovoz z LI 1 115 mil. EUR). EÚ je tiež významným zdrojom priamych zahraničných investícií v LI (26,5 mld. EUR v r. 2016).

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

Top exportných tovarov v r. 2017	Podiel na celkovom exporte (%)
Kapitálové tovary	41,0%
Suroviny, polotovary	40,9%

Top importných tovarov v r. 2017	Podiel na celkovom importe (%)
Kovové výrobky a polotovary	36,5%
Spotrebný tovar	15,7%
Energetické nosiče	0,6%

Zdroj: www.liv.li

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu vývoz/dovoz

Export (bez vývozu do Švajčiarska)

V mil. CHF	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Podiel na celkovom exporte LI v r. 2017(%)
Nemecko	798,7	795,1	840,7	773,3	781	779	23,3
Rakúsko	324,1	326,4	343,5	323,1	368	361	10,7
Francúzsko	294,5	305,1	295,7	274,4	253	274	8,1
Taliansko	128,1	126,5	119,9	102,5	105	104	3,1
Čína	158,1	174,4	148,3	276,3	138	164	4,9
SR			19,8	18,9	8,5	16	0,5

Import (bez dovozu zo Švajčiarska)

V mil. CHF	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Podiel na celkovom importe do LI v r. 2017 (%)
Nemecko	696,6	734,9	765,9	748,9	707	741	37,0
Rakúsko	558,7	558,2	587,0	493,3	490	481	24,0
Taliano	88,6	75,0	68,1	55,2	59	74	3,7
Čína	90,8	101,7	117,9	198,4	210	146	7,3
SR			20,6	14,6	13,5	20	1,0

Zdroj: www.llv.li

LI má colnú a menovú úniu so Švajčiarskom. Okrem Švajčiarska najvýznamnejším a najväčším obchodným partnerom LI tak pri dovoze ako aj pri vývoze je Nemecko.

e) Vývoj zahraničného obchodu so SR (vývoz/dovoz)

Prehľad vývoja obchodu medzi SR a Lichtenštajnskom

tis. EUR	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vývoz	8 656	8 810	7 058	8 460	12 735	9 062	8814	9253
Dovoz	3 939	5 623	5 230	9 354	10 902	4708	3789	4027
Obrat	12 595	14 433	12 288	17 813	23 637	13770	12603	13280
Saldo	4 717	3 186	1 828	-894	1 833	4354	5024	5226

Zdroj: ŠÚ SR

LI sa dlhodobo pohybuje okolo 90. priečky v poradí najvýznamnejších obchodných partnerov SR z pohľadu exportu. Podiel SR a LI na vzájomnom obchode je na úrovni pod 0,01%.

Vzájomná obchodná výmena sa rok 2017 zaznamenala ((po miernom poklese v r. 2016 - vplyv silného výmenného kurzu CHF), opätovne **vzrastajúcu tendenciu**, pričom **pozitívne saldo SR v hodnote 5,22 mil. EUR sa dostalo na historicky najvyššiu hodnotu**.

Najvýznamnejšie **vývozné tovary** za obdobie posledných rokov boli hlavne kontajnery, kotly výrobky zo železa a ocele (plechy) a nábytok.

Import z LI sa za posledné 3 roky udržiava na približne rovnakej hodnote - cca 4 mil. EU. Najvýznamnejšie **dovozné tovary** sú elektrické kotly na ústredné kúrenie, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel a výrobky zo železa a ocele.

Lichtenštajnské firmy v SR:

Hoval – jedna z najväčších lichtenštajnských firiem; výroba vykurovacích kotlov (Istebné výroba, Košice predaj a servis);

UT Umwelt- und Transporttechnik s.r.o. Dolná Streda; firma zaoberajúca sa výrobou kontajnerov a dopravnej techniky, dcérska spoločnosť v SR;

Reflecta s.r.o. Komárno - predaj autodiélov (financovaná čiastočne lichtenštajnským kapitálom 3MB Anstalt);

KAISER Slovensko, Krakovany; je dcérskou spoločnosťou firmy KAISER AG Lichtenštajnsko. Popri výrobe a odbyte komunálnych vozidiel je taktiež firma činná aj v odbyte stavebných strojov.

Oerlikon Balzers AG - popredný svetový dodávateľ technológií povrchových úprav, otvoril v septembri 2015 svoj závod vo Veľkej Ide (neďaleko Košíc). Ide svoje **prvé európske centrum**

excelentnosti, z ktorého bude zásobovať výrobkami všetky veľké automobilky a dodávateľov v Európe. Výroba začala s prvými 37 zamestnancami, pričom spoločnosť plánuje vytvoriť celkovo 100 pracovných miest, a to najmä pre kvalifikovaných pracovníkov v oblasti spracovania kovu a mechatroniky, ako aj pre inžinierske profesie v oblasti strojárstva a kvality so skúsenosťami v automobilovom priemysle. Druhá fáza výstavby bola plánovaná na roky 2017 až 2018. Spoločnosť obdržala od vlády SR investičné stimuly.

V. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA

a) Obchodné zvyklosti v teritóriu

Vzhľadom na veľké prepojenie so Švajčiarskom sú rovnaké. *Podrobnosti vid. teritoriálna informácia o Švajčiarsku.*

Výstavy : <http://www.liechtenstein.li/events/>

b) Vyhodnotenie odbytových možností SR

Nepredpokladá sa zmena – vozidlá a dopravné zariadenia, kontajnery, kotly výrobky zo železa a ocele (plechy) a nábytok.

c) Marketingová stratégia pri vývoze do teritória

Vzhľadom na veľké prepojenie so Švajčiarskom sú rovnaké. *Podrobnosti vid. teritoriálna informácia o Švajčiarsku.*

d) Informácie pre exportéra a importéra

Doprava :

Autom: Bratislava – Vaduz (760 km). Pri tranzite Švajčiarskom sú vodiči sú povinní zakúpiť si na hraničnom prechode pri vstupe do Švajčiarska celoročnú diaľničnú známku za 40 CHF.

Ubytovanie :

Možnosti ubytovania v LI : <http://www.tourismus.li/de/Unterkuenfte-und-Angebote/Hotels-Liechtenstein/alle-hotels-anzeigen.html>

Zdravotné poistenie je povinné.

Podrobné informácie: <http://www.llv.li/#/12549?scrollto=true>

Štátne sviatky a voľné dni:

Podrobná informácia : <https://www.feiertagskalender.ch/index.php?geo=3057>

Dôležité tel. čísla: polícia 117, požiarnici 118, zdravotnícka pomoc 144, cestná pomoc 140

Dátum: 21.5.2018

Príloha č. 1

Tovarová a teritoriálna štruktúra vývozu a dovozu

Top exportných tovarov v r. 2017	Podiel na celkovom exporte (%)
Kapitálové tovary	41,0%
Suroviny, polotovary	40,9%

Top importných tovarov v r. 2017	Podiel na celkovom importe (%)
Kovové výrobky a polotovary	36,5%
Spotrebný tovar	15,7%
Energetické nosiče	0,6%

Zdroj: www.liv.li

Export (bez vývozu do Švajčiarska)

V mil. CHF	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Podiel na celkovom exporte LI v r. 2017 (%)
Nemecko	798,7	795,1	840,7	773,3	781	779	23,3
Rakúsko	324,1	326,4	343,5	323,1	368	361	10,7
Francúzsko	294,5	305,1	295,7	274,4	253	274	8,1
Taliansko	128,1	126,5	119,9	102,5	105	104	3,1
Čína	158,1	174,4	148,3	276,3	138	164	4,9
SR			19,8	18,9	8,5	16	0,5

Zdroj: www.liv.li

Import (bez dovozu zo Švajčiarska)

V mil. CHF	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Podiel na celkovom importe do LI v r. 2017 (%)
Nemecko	696,6	734,9	765,9	748,9	707	741	37,0
Rakúsko	558,7	558,2	587,0	493,3	490	481	24,0
Taliansko	88,6	75,0	68,1	55,2	59	74	3,7
Čína	90,8	101,7	117,9	198,4	210	146	7,3
SR			20,6	14,6	13,5	20	1,0

Zdroj: www.liv.li

Príloha č. 2

Informačné zdroje:

Oficiálny lichtenštajnský portál : www.liechtenstein.li

Lichtenštajnská vláda a verejná správa : www.llv.li

Lichtenštajnská obchodná a priemyselná komora : www.lihk.li

Informácie o firmách : www.welcome.li

Informácie o zmluvách : http://www.llv.li/pdf-llv-as-p_aktuelle

Lichtenštajnska štátna správa (cudzinecký a pasový úrad), informácie k podmienkam výkonu práce cudzincami v Lichtenštajnsku: <http://www.llv.li/>

On-line formuláre: <http://www.llv.li/#/20/onlineschalter>

Prístup na online formulár - Gesuch um Bestätigung/ Bewilligung für eine grenzüberschreitende Dienstleistung (GDL):

https://formulare.llv.li/formserver_APA/start.do?wfjs_enabled=true&vid=3a1b9d69a0158b2e&vid=3a1b9d69a0158b2e